

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZ

“SEVGİNİN EVRENSELLİĞİ VE SAHİP OLDUĞU GÜÇ”

SÖZCÜK SAYISI: 3968

Araştırma Sorusu: Füzûzan’ın “Berlin’in Nar Çiçeği” adlı yapıtında, kültürel etkileşim ve sevginin birleştirici gücü hangi açılardan ele alınmıştır?

İÇİNDEKİLER

1. Giriş.....	3-5
2. Sevginin Birleştirici Gücü'nün Ele Alındığı Açılar	
2.1.Kültür Farklılığı.....	5-7
2.2.Almanlar'ın Toplum Yapısı	7-9
2.3.Türkler'in Toplum Yapısı	
2.3.1. Türk Toplumunun Genel Geleneksel Değerleri.....	10-12
2.3.2. Türk çiftin Sosyolojik Özelliklerinin Yapıta Yansıması.....	12-13
2.4. Odak figür Frau Elfriede Lemmer'in Kişiliği	
2.4.1 Frau Lemmer'in Yalnızlığı.....	13-15
2.4.2 Çocuk sevgisi.....	15-16
3. Sonuç.....	17-18
4. Kaynakça.....	19

1)GİRİŞ

Sevgi, insanlık adına önemli bir duygu olup evrensellik taşımaktadır. Tohumun sulandığında gelişip yeşermesi gibi, sevgi de insanlar tarafından benimsedikçe ve topluma yayıldıkça gelişmekte ve çoğalmaktadır. Gerek ırk gerekse kültür farklılığı gözetilmeden sevgi, toplumlar arasında birlik ve beraberlik konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Füzüzan'ın **"Berlin'in Nar Çiçeği"** adlı yapıtında da kültür farklılığı olmasına rağmen, insanların birbirlerine kısa sürede nasıl alıştıkları görülmektedir. Bu yapıtı seçmemdeki temel etken, okulumuzda Füzüzan'ın "Parasız Yatılı" adlı öykü kitabının okutulmasıyla Füzüzan ile tanışmam oldu. Füzüzan'ın gerek üslubu gerekse ele aldığı konular ilgimi çekti. Özellikle diğer kitaplarında olduğu gibi bu eserinde de sevgi temasına odaklanması, insanlar arasında farklılık diye bir kavramın olmadığını ele alması bu yapıtı tercih etmemin diğer nedeni.

Füzüzan'ın "Berlin'in Nar Çiçeği" adlı yapıtı, Almanya'da, eşinin ölümünden sonra, çocuklarından uzakta ve yalnız bir hayat yaşayan Frau Elfriede Lemmer'in hayatını ele almaktadır. Aynı zamanda, aynı apartmanda yaşayan Almanya'ya çalışmaya gelmiş işçi Türk figürlerin yaşamı, olimpiik anlatımla gözler önüne serilmektedir.Yapıttaki odak figür Frau Lemmer görmüş-geçirmiş, yaşlı ve içe dönük bir kişi olarak eserde ele alınmakla beraber, içe dönüklüğü gerek yalnızlığına gerekse yaşlılığına bağlanmaktadır. Eşini savaş sonrası kaybetmiş, iki çocuk annesi olmasına rağmen ikisinin de ondan uzakta yaşadığı Frau Lemmer, kaybettiği ailesiyle kazandığı yalnızlığını, kuşu Sarah ile gidermeye çalışmaktadır. Ailesini kaybetmiş bir kişi olarak iç dünyasında yıkıma uğramış ve zaman içinde yalnızlığı ve kuşu Sarah ile baş başa kalmıştır.

Yapıtta İkinci Dünya Savaşı'ı öncesi Alman toplum yapısı da gözler önüne serilmektedir. Almanya uzamındaki politik gelişmeler ve sonuçları yapıtın olay örgüsünü anlama ve kavramada, önemli ölçütler olarak kabul edilebilir. İkinci Dünya Savaşı öncesi Alman toplumu bir bütün olarak Faşizm'e geçit vermiş ve Hitler'in iktidara gelmesini desteklemiştir. Hitler ismiyle somutlaşan karanlık rejim, Avrupa'nın merkezinde yani Aydınlanma hareketinin başladığı bu topraklarda en karanlık rejimin adı olmuştur. Nihayet bu rejim II. Dünya Savaşı'nın başlatangıç noktası olmuş, Avrupa'yı ve tüm dünyayı acılar içinde bırakan 6 yıla damgasını vurmuştur. Bu dönem içinde toplumun ilerici unsurları, baskı altına alınmış, tüm demokratik talepler ve güçler yok edilmiştir. Daha sonra rejimin ilerleyen dönemlerinde Yahudi soykırımı denilen ve Dünya'da ilk soykırımı gerçekleştirmiştir.¹ Bu travmanın Alman toplumunu derinden sarsmış olduğu düşünülmektedir. Bu iklim çerçevesinde romanın değerlendirilmesi, iki farklı kültürü karşılaştırmayla ele alınabilir. Bu karşılaştırma ekonomik, sosyal, siyasal, gelişmişlik düzeyi ve eğitim seviyesi ile yapılabilir. Frau Lemmer'in yaşadığı yalnızlık, Alman toplumunun kurduğu baskı içeren düzenle bağdaştırılabilir.

“Berlin'in Nar Çiçeği” yapıtında, Frau Lemmer'in insanlara olan yaklaşımının hangi yönde olduğundan olduğundan söz edilmektedir. Bununla beraber, farklı bir toplum yapısına sahip, kültürlerinin, dillerinin ve düşüncelerinin çok uyuşmadığı Türk aile ile kaynaşmasının, bu yaklaşım üzerindeki olumlu etkileri roman boyunca ele alınmaktadır. Türkler ile beraber çokça vakit geçiren Frau Lemmer, Türkler hakkında genel bir düşünceye sahip olmuş, gelenek ve göreneklerine aşina olma fırsatı yakalamıştır. Lemmer, yeni bir kültüre alışma, yeni bir kültürü benimseme ve kabul etme anlamında yeni bir topluma adaptasyon süreci geçirmiştir. Türk mutfağından, bayramlarına kadar birçok Türk geleneği hakkında bilgi sahibi olmuş ve Türkler'i kendine yakın hissetmeye başlamıştır.

¹ <https://tr.sputniknews.com/analiz/201801311032056494-ciddiye-alinmiyordu-hitler-1993te-nasil-iktidara-geldi/>
<http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/yaman-toruner/nazi-almanya-si-ve-ekonomi-2686861/>

Frau Lemmer, Türkler'in kültür ve nesilden nesile geçen adetlerine kendisi hasta olduğunda birebir tanık olmuştur. Türkler'in yardımseverliğini, hastayken onu iyileştirme çabasıyla anlamıştır. Bununla beraber Türkler'in sahip olduğu misafirperver tutumlarını ise, hastalığında tek değerli varlığı olan kuşu Sarah ve Frau Lemmer'i evinde ağırlamalarıyla tecrübe etmiştir.

Frau Lemmer, insanlara karşı olumsuz bakış açısını Türkler'le olan sevgi bağı aracılığıyla değiştirmeye çalışmıştır. Türkler ile giderek artan bir sevgiyle, zevkle vakit geçirmeye başlamışlar, hatta çoğunlukla onların evinde kalmaya başlamıştır. Türk ailesinin çocuklarına, yıllar sonra çocuğun ona yaşatmayı sağladığı mutluluk ve sevgiyle bakmaya başlamıştır. Kendisinin çocuğu gibi benimsemiş, sevgisiyle onu beslemiş ve büyütme yolunda çabalar sarf etmiştir. Türkler'in aile bağlarına verdikleri önemin yarattığı sevgi anlayışı, aile ilişkileri bakış açısı ve nesilden nesile kültürleriyle aktarılmaktadır. Sevginin birleştirici gücü sayesinde, sevgi anlayışları Frau Lemmer'i de etkileyerek, Türk işçi ebeveyn Selman-Güldane Korkmaz'ın çocuklarına yansımada etkili olmuştur.

2)GELİŞME : SEVGİNİN BİRLEŞTİRİCİ GÜCÜ

2.1 Kültür farklılığı

Almanlar ve Türkler, çok eskiden beri tarihi açıdan birçok birliktelik yaşamışlardır. Türkler'in Almanya'ya başlayan iş göçleri hareketiyle Türk kültürü Almanya'ya yayılmıştır. Her ne kadar iki farklı kültür birbiriyle etkileşimde bulunsa da bu iki kültür tam olarak birlikte yaşama iradesini gösterememiş ve farklılıklar keskin bir şekilde belirginleşmiştir. Füzûzan'ın "Berlin'in Nar Çiçeği" adlı yapıtında, "kültür farklılığı" konusu en önemli konu olmakla beraber, yapıtın gelişim sürecinde okuyucuya aslında farklılık gibi bir kavram olmadığını, olsa bile aşılması için bir neden olmadığını vurgulamaktadır. Aynı zamanda insanın her yerde insan ve kardeş olduğunu güçlü "sevgi" teması ile birlikte okuyucuya sunmaktadır.

Frau Lemmer'in uzun yıllar yalnız, çocuklarından uzak yaşadığından ve kuşundan başka kimsesi olmamasından kaynaklanan, insanlara karşı güven sorunu vardır. Türkler'in onun yaşadığı apartmana taşınıp onlarla tanışma ve kaynaşma sürecinde güven sorunu yaşarken aynı zamanda kültür farklılığından dolayı da ne yapacağını şaşırmıştır. Alman kültüründe, Türkler'in ona karşı olan sıcakkanlılığı ve iyi niyetlerine gerek yaşadığı apartmanda gerekse Alman arkadaşları tarafından rastlamadığı için şaşkınlık yaşamıştır. Türkler'in ona karşı olan ilgisini Alman kültüründe gençlik zamanlarında veya birkaç sene öncesine kadar görmediği için başta şaşkınlık ve aslında bir bakıma yalnızlıktan dolayı korku yaşamıştır. Fakat, sonradan ona iyi geldiğini fark etmiş ve bu duruma alışmaya başlamıştır.

Türkler'in Almanya'ya ve Alman diline alışma sürecine Frau Lemmer bire bir tanık olmuş, dil farklılığı nedeniyle yaşanan zorluklar aşılmıştır. Türkler'in yarı Türkçe yarı Almanca konuşmalarıyla, birbirlerini anlamaya başlamalarının sonucu bu iki farklı millet kaynaşmaya da başlamıştır: *“Guten Abend sevgili komşum Frau Elfriede. Benim adamım Selman'ın heute unsere Arbeitserlaubnis'i yoluna girdi.”* (Füruzan, 7)

Frau Lemmer'in, Türkler ile yarı Almanca yarı Türkçe olan konuşmaları kültür farklılığında birleştirici rol oynayarak Frau Lemmer'in de Türkçe'yi anlayabilmesine yardımcı olmuştur. Aynı zamanda, birlikte çok vakit geçirmeye başlamalarıyla birlikte Türkler de Alman kültürüne ve diline alışmaya başlamışlardır. Türkler'in gelenek göreneklerine, bayramlarına tanık olan Frau Lemmer, Selman ve Güldane Korkmaz çiftinin, ona karşı göstermiş olduğu misafirperver yaklaşımıyla, Türk kültürüne dair fikirlere de sahip olmaya başlamıştır. Türk aile, Almanlar'ın bayramlarına, gelenek ve göreneklerine; Frau Lemmer de aynı şekilde Türk toplumunun geleneklerine aşina olmuştur. Türkler'in söyledikleri türkülerini dinleyen Frau Lemmer, onların duygu dünyalarına ve törelerine tanıklık etmiştir: *“Anacığım çözdük bağıni işte. Töremizde bir sazı, bir de silahı kılıfından çektin mi, sesini duyurmadan olmaz... Gülme turnam, gitme yollar ıraktır, şu halime şu gönlüme bak benim...”* (Füruzan, 155)

Frau Elfriede Lemmer başlangıçta bu yaşadıklarını yadırgasa da zamanla, onların yaşadığı hayatı tanımak hoşuna gitmeye başlamıştır. Aslında, iki farklı toplumsal yapıdan yetişen bu aile ve Frau Lemmer, farklılığa karşı gelerek zaman geçtikçe birbirlerinin hayatlarını keşfetmeye meraklanmışlardır.

Birlikte uzun süre vakit geçirip, birbirlerine alışmaları, hem Türk ailenin Frau Lemmer'i bırakmaması hem de Frau Lemmer'in sessiz ve yalnız başına vakit geçirdiği evine gitmek istemesinden kaynaklanmaktadır. Bu yüzden Frau Lemmer günün çoğunluğunu Türk ailenin evinde geçirmektedir. Evine sadece yatmadan yatmaya giden Frau Lemmer Türk komşularıyla içli dışlı olmuş, onlarla yakınlaşmış ve kültürlerine bire bir tanık olmuştur: “ *Frau Elfriede Lemmer de aylardır onlarla birlikte tadını sevmeye başladığı Türk kahvesini bitirince, ... Neredeyse... bir yatmadan yatmaya gidiyorum evime. Geçtiğimiz gün kapıcı Herr Ranke geldiğinde beni bulamamış.*” (Füruzan, 190-195) Birbirleriyle vakit geçirmeye başladıklarında, birbirlerine karşı olan samimiyetleri gelişmiş, ortak yönleri olduğunun farkına varmışlardır. Bu nedenle, birbirlerine daha da yakınlaşma olanağı bulmuşlardır: “ *Yaşlı kadın bu konuda da ilgisizliğini içtenlikle açıkladığında Güldane onu kendine daha yakın buluyordu.*” (Füruzan, 178)

Sonuç olarak, her ne kadar kültür farklılığı da olsa birlikte vakit geçirmelerine bağlı olarak, iki aile de zaman içinde kaynaşmışlardır. Bu da sevginin birleştirici gücünü kanıtlar niteliktedir.

2.2. Almanlar'ın Toplum Yapısı

Almanlar'ın toplum yapısına genel olarak bakıldığında, Türkler'e kıyasla, aile bağlarının daha kopuk olduğu görülür. Çocuklar, çocukluklarını daha çabuk bitirip, gençliklerine, yetişkinliklerine daha kolay geçiş yaparlar ve çabuk büyüme olanağı bulurlar. Ebeveynler, çocuklarının büyümelerine bire bir şahit olup, bir yerden sonra artık çocuklarının büyüüklerini

kabullenip, onları rahat bırakırlar. Frau Lemmer, bir Alman olarak, her ne kadar çocuklarını merak edip, onlar için endişelense de bir yerden sonra olgunlaştıklarını, büyüdüklerini kabullendiği için, onları çok aramayıp, bunaltmamaya çalışmaktadır. Aksine, kızı Gudrun evlendikten sonra onu huzurevine yerleştirmeyince evinde annesi ne yapıyor diye merak edip, sürekli aramaya başlamış, fakat Frau Lemmer bir yerden sonra bu ilgiden sıkılmaya başlamıştır. Kızı Gudrun'un başka bir kente taşınması gibi oğlu Johannes de işi Almanya'da yeterli olmayınca Amerika'ya göç etmiştir. Annesi ile ne iletişim halindedir ne de onu gelip ziyaret etmektedir. Çocuklarından uzakta yaşayan odak figürün, çocuklarının karşılayamadığı ilgi ve sevgi, Türk aile tarafından karşılanmaktadır.

Berlin Duvarı'nın olduğu dönemlerde geçen kitapta, Almanlar ikiye ayrılmıştır ve sınır oluşmuştur. Frau Lemmer'in kızının yanına gelememesinin nedeni, apartman görevlisi Herr Ranke ile konuşmalarının “diyalog tekniği” ile aktarıldığı cümlelerde, sınır geçme konusundan dolayı olduğu bahsedilmektedir. Bu sınır, duvarın oluşturmuş olduğu sınırdır: *“Şu sınır geçmeler filan ne kadar can sıkıcı. Onlar da yurtsever olarak her defasında bu bölünmüşlüğü yaşamaktan yorgun düşmüşlerdir.” (Füruzan, 16)*

“Nazi Almanya'sı” döneminde geçen bu kitapta, Alman kültürü ve yapısı hakkında bilgi verilmesinin yanı sıra, kitapta o zamanların betimlemesi yapılmaktadır. Bu betimlemeler sayesinde o dönem ve Almanlar'ın yaptıkları okuyucunun gözünde canlanmaktadır. Almanların o zamanki kök söktürücü ve inatçı kuvvetleri, Frau Lemmer tarafından da garipsenmektedir. Frau Lemmer'in yapılanlara anlam veremeyişi, yazar tarafından “iç monolog” tekniğinin yardımıyla okuyucuya aktarılmaktadır:

“Almanya'nın değişik işlere kalkıştığı günlerdendi. Her yerde kimi zaman kulaktan kulağa, kimi zaman kavgavı anlamlarda taşan konuşmalar yapılıyordu. Frau Lemmer böylesinin niye

gerektiğini çözemiyordu. Denilenlere bakılırsa, Alman ulusunun düşmanları çoktu... Anlamasa da bu gürültü açıklamalardan hoşlanmıyordu.” (Füruzan, 21)

O zamanlarda Alman kültürünün bu kadar düşmanı olmasına rağmen, Türk göçlerinin fazla olmasından da kaynaklı, Alman-Türk ilişkilerinde sorun görülüyordu. Almanlar’ın toplum yapısı aslında, kültürel gelişime açık olmasına rağmen, yönetici Hitler zamanı olmasından kaynaklı uluslar arasında o zamanlar çok iyi bir ülke olarak sayılmıyordu. Dış politikada sorunlar yaşıyordu.² Buna rağmen Frau Lemmer ile başka bir ülkenin insanı olan Selman-Güldane Korkmaz çifti gayet iyi anlaşmakta, birbirlerine uyum sağlamaktadırlar. Bu uyum aslında Frau Lemmer’in diğer Almanlar’a göre daha sakin ve yalnız biri olmasından dolayıdır. Kendi toplumunu ve yöneticisini garipsemekte, anlam vermekte zorlanmaktadır. Kendisini bir nebze de olsa toplumun etkilerinden soyutlayan, Türkler ile iç içe geçen bir hayatı oluşturma sürecindedir.

Kitabın tartışılması gereken önemli başlıklarından biri, savaş öncesi Alman toplum düzeninin savaş sonrası tamamen değişikliğe uğratılması çabasıdır. Almanya, Müttefiklerin tasarladığı yeni bir toplum olacaktır. Eski yapı yıkılmıştır; eskide kalan ne varsa özellikle bireysel ilişkiler daha zayıf daha az dayanışmacıdır. Dolayısıyla, Dünya savaşı yıkımına yol açan ve Faşizmin toplumsal gücünü yoğunlaştıran ilişki düzeninden daha gevşek bir toplum anlayışı egemen kılınmaya çalışılmaktadır. Bunlar da şu satırlarda bahsedilmektedir: *“Okulda, işyerlerinde bu genç insanlara , kızına, artık şimdi kızının kocası olan bu adama öğretilenler, özendirilenler neydi? Yaşıtlarıyla dostlukları hangi alışkanlıklarla, seçimlerle oluşuyordu?” (Füruzan, 48).*

Frau Lemmer savaş sonunda bunu da sorgulamaya başlamıştır. Tıpkı Hitler faşizminde anlamadığı ama hep zihnine takılan diğer sorunlar gibi. Ancak yapıtta, acı da olsa değişmeyen

² <http://politikakademi.org/2010/11/hitler-donemi-almanyann-ds-politikas-html/>

bir gerçeklik vardır; değişen toplumun değişmeyen zihinsel yapısı: Türkler ve birlikte gelen diğer yabancılar, onlar “Yeni Yahudiler” olarak nitelendirilmekteydi. Önceki yahudilerle bu yahudiler arasındaki fark birinin zengin diğerinin ise yoksul olmasıydı. Bu maddi açıdan fark, hayatlarında başka farklar da yaratıyordu. Ancak bu farka rağmen sevgiye yine Alman toplumunda ve Almanya uzamının ele alındığı bu yapıtta yer verilmektedir.

2.3. Türkler’in Toplum Yapısı

2.3.1 Türk Toplumunun Genel Geleneksel Değerleri

Türkler tarih sahnesine çıktığı andan beri hareket halinde olan topluluklar olarak yaşamışlardır. Türkler göçebe bir kültürün taşıyıcıları olmakla birlikte, ilişki halinde yaşadıkları toplumlarla uyum içinde yaşama becerisini de göstermişlerdir. Hatta Çinlilerle olan ilişkilerinde Çin kültürünün içinde erimişlerdir. Adaptasyon kabiliyetleri tartışmasızdır, gittikleri yerlere kolayca uyum sağlayabilme potansiyeline sahiptirler.³ Almanya’ya olan göçlerinde de böyle olmuştur. Almanya’nın savaş sonrası yıkım halindeki ekonomik durumunu bir mucizeye dönüştüren ve eksilen işgücünü tamamlayıcı bir unsur olarak Alman toplumunda yer almışlardır. Disiplinli bir ulus olan Alman toplumuna uyum sağlamak onlar için hiç de zor olmamıştır.

Kolayca uyum sağlamalarının yanı sıra, Türk toplumu Alman toplumu içinde de kolaylıkla yaşama yeteneklerini göstermişler, her toplumsal katmanda kendilerine yer edinmişlerdir. Türkler genel olarak bakıldığında, sıcakkanlı ve misafirperver bir toplumdur. Kişinin kim olduğuna önem verilmeden, bu akrabası ya da yeni tanıştığı biri de olsa, herkese aynı misafirperverliği, aynı yakınlığı gösterir, sofraya kurar, evlerinde konuk eder. Bu kültürel yapının

³ <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/345871>

ailenin ekonomik gücüyle de ilgisi yoktur, çünkü herkes ekonomik gücü çerçevesinde misafirperverliğini ortaya koyar. Türkler sıcakkanlı, daima farkını öne çıkaran, fark edilen bir toplum olarak ele alınabilir. Yapıtta Türkler'in özelliklerinin izleri Frau Lemmer ile Türk ailenin ilişkisinde görülmektedir.

Türkler'in Almanya'ya 1960'larda, başlayan göç hareketiyle, Almanya'da Türk toplumu en fazla nüfusa sahip yabancı işçi haline gelmeye başlamış, Türk popülasyonu giderek artmıştır. Almanlar kadar olmasa da yine de çok fazla Türk insanın Almanya'da yaşıyor olması, Almanya'da iş gücünün fazla, Türkiye'de, iş gücünün o zamanlarda çok az olmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye'de, iyi gelir sağlayamayan, ailesinin ihtiyaçlarını karşılayamayan babalar, Almanya'ya göçtükten sonra ailelerini yanına almakta, Türkiye'den Almanya'ya temelli göç etmektedirler.⁴

Türkler'in II. Dünya Savaşı sonrası Alman ekonomisinin ihtiyaç duyduğu işgücünü sağlamak, Türkiye'de sahip oldukları yaşam gücünün daha üst bir seviyede Almanya'da yaşayabilecekleri düşüncesiyle, göç hareketleri başlamıştır. Bu nedenle, Türkler'in Almanya'ya gelişleri farklı bir biçimde toplumsal dinamiklere sahip iki halkın, karşı karşıya geldiği bir zamanı ve mekanı barındıran bir olaydır. Bu karşılaşmanın Almanya'da gerçekleşiyor olmasıyla Türk geleneklerinin, törelerinin, aile yapısı ve anlayışının, bu uzamda yayılması da mümkün olmuştur. Aslında Almanya'nın daha önceleri Osmanlı hükümetiyle, daha sonra Cumhuriyet dönemindeki hükümetlerle yakın tarihi ilişkileri olmuştur. Her ne kadar, bu ilişkilerin çerçevesi askeri ve siyasal düzlemde de olsa, bir Batı toplumu olarak Almanların Türklere ilgisi devam etmiştir.

Alman toplumuna uyum sağlama çabasına rağmen Türkler, genellikle kırsal kesimden gelmiş olmanın verdiği kültürel altyapıyla ve doğal olarak dil sorunun getirdiği zorluklar nedeniyle

⁴ <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/DrSedatSahin.pdf>

belki de içgüdüsel olarak bazı yaşam alışkanlıklarını da Almanya'ya taşımışlar ya da taşımak zorunda kalmışlardır. Bu nedenle yemek-içmek alışkanlıklarını da aynen devam ettirerek yabancı bir toplumda ayakta kalmaya çalışmışlardır. Bu yüzden zamanla Almanya'da Türk marketleri, Türklere özgü yemek yerleri görmek çok olağan hale gelmiştir. Genellikle, öyle yerlerde Türkler'in misafirperverliği ön planda olmaktadır. Kitapta da Türk figürler, tipik Türk aile olduklarını, odak figür Frau Lemmer'e gösterdikleri ilgiyle, sıcaklıklarıyla, Alman toplumunun alışık olmadıkları kadar yakın aile bağlarına önem veren davranışlarıyla ve misafirperverlikleriyle ortaya koymuşlardır. Burada vurgulanması, altı çizilmesi gereken bir diğer konu da şu açıdan ele alınmalıdır: Selman-Güldane çiftinin, Frau Lemmer'in yalnızlığının, yalnız bırakılmasına anlam verememeleridir. Bir anne olarak ve aynı zamanda yaşlı bir insan olarak Frau Lemmer'in yalnız başına yaşamasına çocukları nasıl izin vermekte ve normal bir durum olarak karşılamaktadırlar? Başlangıçtan beri anlayamadıkları bu durum belki de hayatlarının sonlarına kadar da muamma olmuştur. Bu muammanın sebebi de aslında, Türkler'in sahip olduğu sınımsız kenetlenmiş aile bağları, dostluklardan dolayı kaynaklanmaktadır. Frau Lemmer'in yaşadığı hayat Türkler'de gözlemlenmediği için bu durumu garipsemektedirler.

2.3.2 Türk Çiftin Sosyolojik Özelliklerinin Yapıta Yansıması

Türk çift Selman-Güldane Korkmaz, Frau Lemmer'in çocuklarının yanında olmadığını, yalnız yaşadığını bilmekte, bu yüzden Türklükler'inin gönül dünyasının zenginliğini ve derinliğini ortaya koyarak, Frau Lemmer'i evlerine davet etmekte, onunla yemek yemekte ve onu misafir etmektedirler. Frau Lemmer Alman toplumunda, herhangi bir kişiden bu yardımseverliği, ilgiyi görmediği için başta şaşkınlığa uğrasa da bir yerden sonra Türkler'in ona olan ilgisi hoşuna gider ve yalnızlığına derman bulur. En azından ufacık bir ilginin, sohbetin hatta bir merhabanın ne kadar önemli olduğunu farkına varır.

Hem duygusal anlamda hem de ekonomik zorlukların üstesinden gelme yöntemi olarak birlikte ve iç içe, dayanışma halinde yaşama alışkanlıklarına sahip bir toplumun parçası olmalarıyla beraber Türklerin, özellikle de bu romandaki figürlerin, çıkarsız bir sevgiyi nasıl üretip, tanımadıkları bir insana yönelttikleri Frau Lemmer için de zor anlaşılabilir bir durum olarak görülmektedir. Yani hem Frau Lemmer için hem de Selma-Güldane çifti için yaşam, yeniden anlamlandırma ve anlatma sorunu haline gelmiştir. Motivasyonları ve çıkış noktası çok farklı olmakla birlikte karşılıksız sevginin mümkün olduğunu anlatan bir deneyimin içinden geçmektedirler yapıtın figürleri. Diğer bir deyişle, önünde sonunda dönüşüm kaçınılmazdır. Ruhü yücelten bu sancılı süreç aynı zamanda sağlıklı bir sona ulaşan sağaltıcı bir durumdur. İşte, bu gönül zenginliği Türk toplumunun çokça gelenekçi, ayakları toprağa değmeye çalışan ama aynı zamanda dinamik toplum yapısının temel ögesi olan uyum yeteneğinin, Anadolu topraklarının çok kültürlü ve çok uygarlıklı yapısından beslenen başa çıkma yöntemi olmuştur. Kitaptan yola çıkılarak, Türk işçi ailenin, Frau Lemmer'e gösterdiği ilgi ve sevgi, Almanya'ya göçmeden önce yaşadıkları kendi toplumlarının sahip olduğu sosyolojik özelliklere dayanmaktadır çünkü, ailenin yaşlı bireyleri sadece bir fert değil saygı duyulması gereken kişilerdir. Frau Lemmer de kendilerinden yaşça büyük olmasından dolayı, Frau Lemmer saygı ve ilgiyi hak etmektedir ve bunun eksikliği ise, Türk aileyi şaşırtmaktadır.

2.4. Odak Figür Frau Elfriede Lemmer'in Kişiliği

2.4.1 Frau Lemmer'in Yalnızlığı

Kitap boyunca Frau Lemmer'in yalnız kişiliği ve yaşlılığının vurgulanması, "yaşlılık" için leitmotiv tekniğinin kullanıldığını vurgulamaktadır. Bu konu, yani Frau Lemmer'in yaş durumu işlenirken bu teknik yapıtta bahsedilme sıklığıyla ele alınmıştır. Artık yaşlanmış olmasıyla beraber yalnız, çocuklarından uzakta, eşinin kaybıyla tek başına kalmış Frau Elfriede

Lemmer, insanlara alışmada sorun yaşamakta, kimseye güvenememektedir. Kocasını savaşa göndermiş, savaştan sonra kaybetmiş, oğlu Johannes başka yere göç etmiş, kızı Gudrun ise evlenip çocuk sahibi olunca, iş imkanları ve kaliteli yaşam için Almanya'dan uzağa taşınmıştır. Annesi adına her ne kadar endişelense de, evlenip, çocuk sahibi olunca yaşam standartlarını daha üst koşullara çıkarmak için annesinden ayrılmak zorunda kalmıştır. Annesini, bir bakımevine bırakma düşüncesinde olsa da Frau Lemmer buna karşı çıkar, kendi evinde olmak ister. Artık annesini sıkmayıp, onu özgür bırakması gerektiği düşüncesindedir: *“Bundan sonra sen de gezdiğinde göreceksin ya Mutti. Özgür olacaksın. Kimseyi beklemeden, kimseyi düşünmeden, kimse için hazırlanmadan, günlerini istediğin gibi geçireceksin.”* (Füruzan, 47)

Odak figür Frau Lemmer kendi başına vakit geçirmeye, tek dayanağı, yalnızlığının dermanı olan kuşu Sarah ile birlikte olmaya çok alışmıştır. Türkler ile tanıştıktan sonra, onlarla geçirdiği vakit boyunca, kuşu Sarah'tan sonra, Türk aile de onun yalnızlığının dermanı olmuştur. Birlikte vakit geçirmeye başlamaları sonrası, Frau Lemmer onlardan ayrılmamaya, hatta evine bile gitmemeye başlamıştır.

Kızı, her ne kadar onu özgür bıraktığı düşüncesinde olsa da onu annesi Frau Lemmer'i sürekli kontrol etmeye çalışmaktadır. Bunun için, apartman görevlisi Herr Ranke'yi annesi ile konuşmak için sürekli aramaktadır. Her ne kadar kızı onu yalnız bırakmamış gibi görünse de Frau Lemmer kimsesiz kalmıştır. Evinde tek başına kuşu Sarah ile yaşamaktadır. Tek dayanağı kuşu Sarah'tır: *“Geldim Sarah'cığım, buradayım, korkma hazinem... Sarah, meine schöne.*

Yorulduğum çok bugün. Bir de hep Herr Ranke'ye yakalanmak, nutuklarını dinlemek bunaltıcı. Tuhaf bir adam o, öyle laflar bulup çıkarıyor ki...” (Füruzan, 17)

Onunla konuşur, sohbet eder, dertlerini anlatır. Sarah, onu bir nevi yalnızlığından kurtarmayı sağlayan bir terapidir: *“Yaşlı kadın kuşuyla yaptığı bu uzun konuşmaları ayırımsamazdı bile. Bu epeydir edindiği bir alışkanlıktı.”* (Füruzan, 18).

Yaşadığı ortam, tecrübe ettiklerinden kaynaklı, görmüş-geçirmiş, bilgili bir kişiliğe sahiptir. Bu bilgilerini çocuklarına aktarıp bir yerden sonra onlardan ayrılarak, aktaracak kimsesi kalmamasıyla içe dönük, sessiz bir kişilik haline gelmiştir. Frau Lemmer'in kişiliği, okuyucunun yaşlılıkla yüzleşmesine, anne babanın kıymetinin anlamaya ve yalnızlığın nasıl bir duygu olduğunu anlamaya neden olmuştur.

Frau Lemmer eşiyle uzun süre ayrı kaldığından dolayı, düşünce değişikliği yaşamaya başlamış, ona karşı olan sevgisinin değişmesiyle beraber kendisini cinsiyetsiz gibi hissetmeye başlamıştır. Kitapta Frau Lemmer'in eşine karşı otuzlu yaşlarda olmasına rağmen kendisini yaşlı olarak tanımladığı zamanlarda hissettikleri, geriye dönüş tekniği kullanılarak okuyucuya sunulmaktadır: “ *Bir zamanlar kocasının ellemelerine, okşamalarına yönelik güdüsel istekleri köreliyordu... ikisinin davranışları, bakışları yakınlaşıp karşılaştığında, artık, cinsiyetsizdi.*”

(Füruzan, 24)

Eşini savaşa yollayıp, ondan uzun süre ayrı kalmasından dolayı, yalnızlıkla iç içe geçen hayatı, onu başka bir kişiliğe büründürmüştür. Savaş, Frau Lemmer'in kişiliğinde etkili olmuştur. “*Savaşla birlikte Frau Lemmer'deki değişimler gözle izlenebilir olmuştur.*” (Füruzan, 24) Bu yeni kişiliğe yalnızlıkla beraber sevgisizlik de neden olmuştur. Aslında temel sorun, uzun süre ayrılıkla birleşen “sevgisizlik”tir. Türk aileyle tanışıp, başta onlara karamsar olmasının sebebi budur. Türk ailenin, onun yalnızlığı fark edip, onu içlerine alıp, birlikte vakit geçirmeye başlamalarıyla, sevginin onları bir araya getirip birleştirmesiyle, Frau Lemmer karamsar kişiliğini kaybetmeye, benliğini bulmaya, kendisini insanlarla yeniden iletişim kurmaya hazırlamıştır. Sevgi bir nevi Frau Lemmer'in ilacı olmuştur.

2.4.2. Çocuk Sevgisi

Kitapta, Frau Lemmer'in yalnız kişiliği dışında, ele alınan "sevgi" konusu çocuk sevgisi olarak da farklı bir başlık olarak incelenebilir. Lemmer'in çocuk sevgisi de leitemotive tekniği ile okuyucuya, Türk ailenin küçük kız bebeği Ümmühan'a gösterdiği sevgi ile aktarılmaktadır. "Sevgili çiçeğim, ninen seni rahat ettirecek... Sen de beni seviyorsun hazinem... Ya ben seni nasıl seviyorum?" (Füruzan 200-202). Türk aile ile birlikte çok fazla vakit geçirmeye başlayınca, doğal olarak bebekle de vakit geçiremeye başlamıştır. Uzun yıllar sonra yeniden, hemen yakınında bebek olması ona çok iyi gelmiş, ve bebeğe birçok emek harcamaya başlamıştır. Ümmühan ile birlikte ruhu okşanmakta ve ona bebekle ilgilenmek iyi gelmekteydi. Frau Lemmer'in uzun süre sonra ilk defa "sevgi" ile dolmasının temel nedeni aslında bu ailede en saf ve de en temiz insan olan Ümmühan tarafından gördüğü "çocuk sevgisi" nden kaynaklanmaktadır.

"Karyolasında, Sarah'ın atlayışlarındaki gevrek seslere eş çıkartılar taşan bebeğe yaklaşınca küçük kız hemen güldü yaşlı kadına. Hayatındaki her şeyin yeniden anlam kazandığı bu önemi başlatanın, bu tüysü uçuculuktaki gülücük olduğunu anladı yaşlı kadın. Çevresindeki dönüşen, oluşan her şey, Ümmühan bebekle değerleniyor, eşanlımlı oluyordu." (Füruzan, 190)

Hayvanlara hissettiği sevgi gibi çocuk sevgisi sahibi de olan Frau Lemmer'e Ümmühan, ona kuşu Sarah gibi iyi gelmektedir. Onunla ilgilenmek, mama vermek, uyutmak, ninniler söylemek, Frau Lemmer'i çok mutlu etmektedir. Kendisini onun, Türkler'in deyimiyle ninesi, kendi dilinde ise "Oma" sı olarak görmektedir: *"Biberonu doldurup, ak tülbenti de alarak, koşar adımlarla çıktı mutfaktan... Aız değil mi meleğim, ah bu küçük peri kimleri şaşırtmayacak bu dünyada. Oması onu doyurur."* (Füruzan, 194)

Yapıtın ismi olan “Berlin’in Nar Çiçeği” aslında Frau Lemmer tarafından Türk çiftin bebekleri olan Ümmühan’a verilen addır. Frau Lemmer’in bu bebeğe gösterdiği sevginin önemi, gücü ona Berlin ile kendi kültürünün ait olduğu yer ile ilgili bir isim vermesiyle açıklanabilir. Nar çiçeğinin insanlar üzerinde belli başlı olumlu etkileri vardır: yaşlanma etkilerine karşı koruma ve cildin eski tazeliğine kavuşmasına yardımcı olmaktadır.⁵ Frau Lemmer’in Ümmühan Bebek’e bu ismi takmasının nedeni, Frau Lemmer’e eskiden yaşattığı duyguları yeniden yaşatması, gençliğine döndürmesi, onu yeniden eski zamanlara geri döndürmesinden dolayıdır. Aynı zamanda nar ve nar çiçeği, Berlin de rastlanmayan bir bitkidir. Bu benzetmenin Ümmühan bebeğe yapılması, onun bulunamaz güzellikte ve artık Berlin’e ait bir çocuk olduğunun kanıtıdır.

Ümmühan bebeğe “Berlin’in Nar Çiçeği” adının takılmasının yanı sıra, Frau Lemmer onu “kutsal bebek” olarak “Bana ancak masalarda olacak gözleriyle bakıp duran” (**Füruzan, 131**), bir bebek olarak tanımlamıştır. “Kutsal” sıfatı, bozulmaması, dokunulmaması gereken değerleri temsil ederken bu sıfatın bebekle bağdaştırılması, tekrardan bebeğin Frau Lemmer açısından önemi, bebeğin saflığı ve Frau Lemmer’in ona duyduğu bağlılıktan kaynaklı olduğu söylenebilir.

3) SONUÇ

Füruzan’ın teze kaynaklık eden “Berlin’in Nar Çiçeği” adlı yapıtında, farklı iki kültürden gelen figürler arasındaki kültürel etkileşime bağlı olarak “sevgi” ve sevginin “birleştirici gücü” ele alınmaktadır.

⁵ <http://www.milliyet.com.tr/nar-cicegi-yaginin-faydalari-pembenar-detay-genelsaglik-2748759/>

“Berlin’in Nar Çiçeği” yapıtında Füruzan, eserinde eşini kaybeden ve çocuklarından uzakta ve yalnız yaşayan Frau Elfriede Lemmer ve hayatını ele almaktadır. Aynı zamanda, yapıtta Türkiye’den Almanya’ya, Almanya’nın iş gücü iŐteĐinin doğmasıyla beraber göç eden Türk aileden söz etmektedir. Odak figür Frau Lemmer ile Türk ailenin i  i e geçen hayatlarında birbirlerine destek oluŐları ve ailenin Frau Lemmer’i korumasıyla beraber ortaya çıkan sevgi ve birleştirici gücü ele alınmaktadır.

Frau Lemmer yalnız, kuşundan başka hiç kimsesi olmayan biridir. Çocukları ondan uzakta yaşıyor olmasıyla beraber eŐi vefat etmiştir. Bu faktörler onun  ekimsen bir kişiliğe sahip olmasında etkili olmuştur. Akrabasının olmadığı, komŐularından da hiç ilgi görmediği bir hayat yaşamaktadır. Tek dayanağı kuşu Sarah’tır. Almanya’ya taŐınan Türk aile, Frau Lemmer’i ve yaşadığı hayatı fark etmiştir. Bu farkındalık onların hayatını birleŐtirmiŐtir.

İki farklı toplumdaki, toplum yapısından gelmelerine rağmen Türk ailenin odak figür Frau Lemmer’e gösterdikleri ilgi onları ortak bir noktada buluŐturmuŐtur. Frau Lemmer’in yalnız biri olduğunu fark eden Türkler’in, Türk toplumunun gelenek-göreneklerinin etkisiyle, Frau Lemmer ile ilgilenmeye başlamışlardır. Frau Lemmer Alman toplum yapısında görmediği ilgiyi, farklı bir toplumun insanları olan Türkler’den g rmuŐt r. Bu ilgiyi başta yadırgasa da yalnızlığının dermanı olmuş, çekingenliğini kaybetmeye başlamıştır.

Frau Lemmer’in  ocuk sevgisi de yapıtta Türk çiftin bebekleri olan Ümmühan aracılığıyla anlatılmaktadır. Ailenin en k  k ve en saf bireyi Ümmühan Bebek ile Frau Lemmer arasında sevginin gözlemlendiği sıkı bir bağ vardır. Frau Lemmer Ümmühan Bebek’le ilgilenmekte iken o buna bir nevi meditasyon gibi iyi gelmektedir. Ümmühan’ın saflığı, gülüŐü, hareketleri onun hayatında her Şeyin yeniden bir anlam kazandırmasında etkili olmuştur. Kültür farklılığını yok eden bir başka örneklem ise Frau Lemmer’in, Ümmühan Bebek figürüne “Berlin’in Nar  i eği” adını vermesidir. Nar  i eği cildin eski tazeliğine kavuŐmasında etkili bir bitki iken

Ümmühan'a bu ismin verilmesi Frau Lemmer'e anılarını yeniden, tazecik bir şekilde yaşatmasından kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda bu bitkinin Almanya uzamında rastlanması zor bir bitki olması, Ümmühan'ın Frau Lemmer'e rastlanamayacak şeyler tattırmasından kaynaklanmaktadır. "Berlin'in" ise Ümmühan bebeğin Berlin'e olan aidiyetiyle doğrudan ilintilidir.

Füruzan'ın "Berlin'in Nar Çiçeği" adlı yapıtında sözü edilen kültür farklılığı, Alman Frau Lemmer ve Türk Selman-Güldane Korkmaz arasında bir duvar olmamıştır. Aksine farklılıkla oluşan kültürel etkileşim sevginin birleştirici gücünü oluşturmuştur. Sevginin evrensel bir olgu olduğu, insanların her yerde kardeş olduğu yapıtta kültürün ve toplum yapısının farklılığı gözetilmeksizin vurgulanmıştır. İnsanlarla ilgili ön yargıların gereksiz olduğunu, iki farklı milletin kaynaşması ve birbirlerine gösterdikleri sevgi ve ilgi sembolleri aracılığıyla okuyucuya aktarılmıştır.

KAYNAKÇA

1. Füruzan, *Berlin'in Nar ieği*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Yayınları, Mart 2015.
2. Füruzan, *Parasız Yatılı*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Yayınları, Ağustos 2016.
3. Tekin, Mehmet, *Roman Sanatı*. İstanbul: Ötüken Kitap, Mart 2016.
4. <https://tr.sputniknews.com/analiz/201801311032056494> "Ciddiye alınmıyordu: Hitler 1933'te nasıl iktidara geldi?" Sputnik Türkiye. Web. 31.01.2018
5. <http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/yaman-toruner/nazi-almanya-si-ve-ekonomi-2686861/> "Nazi Almanya'sı ve ekonomi", Milliyet. 10 Ocak 2019
6. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/345871>, "Almanya'daki Türk Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonunun Kuşaklararası Karşılaştırılması: Kimlik ve Ait Hissetme." Web.
7. <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/DrSedatSahin.pdf>, "Almanya'ya Türk Vatandaşlarının Göçünün 51. Yılı Kazanımlar ve Tehditler". Dr. Sedat Şahin. Web.
8. <http://www.milliyet.com.tr/nar-cicegi-yaginin-faydalari-pembenar-detay-genelsaglik-2748759/>. "Nar ieği yağının faydaları". Milliyet. Web